

Universiteit Utrecht

Overbescherming in relatie tot Internaliserend en Externaliserend Probleemgedrag met als Moderator Sekse

Gabi Barmantloo (6003850) en Mieke Seuren (5892643)

Universiteit Utrecht

Bachelor thesis (200600042)

Begeleider: dr. J. J. Endendijk

Tweede beoordelaar: K. Buist

29 juni 2017

Samenvatting

Inleiding. In deze studie is onderzocht of de opvoedstijl overbescherming in relatie staat tot internaliserend en externaliserend probleemgedrag. Waarbij wordt onderzocht of deze relatie anders is voor jongens dan voor meisjes. **Methoden.** De data gebruikt in dit onderzoek is verzameld voor een Nederlands onderzoek 'Born to Soon'. De steekproef bestond uit 231 ouders van kinderen tussen de vijf en twaalf jaar waarvan 45.9% meisjes. Overbescherming is gemeten door middel van de *Comprehensive General Parenting Questionnaire* en internaliserend en externaliserend probleemgedrag zijn gemeten door middel van de *Strengths and Difficulties Questionnaire*. **Resultaten.** De resultaten uit de multiple hiërarchische regressieanalyse geven weer dat externaliserend probleemgedrag meer voorkomt bij jongens dan bij meisjes. Bij internaliserend probleemgedrag is er geen sekse verschil gevonden. Er waren geen relaties tussen overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Deze relaties waren ook niet anders voor jongens dan voor meisjes. **Conclusie.** Vanuit de huidige onderzoeksresultaten wordt aanbevolen om in toekomstig onderzoek naar de relatie tussen overbescherming in opvoedgedrag en internaliserend probleemgedrag een betrouwbaar en valide meetinstrument te gebruiken. Tot slot is longitudinaal onderzoek nodig om meer inzicht te krijgen over de relatie tussen overbescherming en internaliserend en externaliserend probleemgedrag.

Steekwoorden: Overbescherming, internaliserend probleemgedrag, externaliserend probleemgedrag, sekse, kinderen

Abstract

Background. The current study examined if the parenting style overprotection is correlated with internalizing and externalizing problem behavior. It also examined if this relation is moderated by child sex. **Methods.** The data used is collected for a Dutch research 'Born to Soon' and used in the current study. The sample consisted of 231 parents of children between the ages of five and twelve, 45.9% were girls. Overprotection is measured with the *Comprehensive General Parenting Questionnaire* and internalizing and externalizing problem behavior is measured with the *Strengths and Difficulties Questionnaire*. **Results.** The results from the multiple hierarchical regressionanalysis indicated that boys show more externalizing problem behavior than girls. There were no child sex differences found for internalizing problem behavior. The results did not show a relation between overprotection for either internalizing as well as externalizing problem behavior. This relations was also not different for boys and girls. **Conclusion.** For future research in the relation between overprotection and internalizing problem behavior there should be a reliable and valid instrument to measure these

variables. Additionally longitudinal research is necessary to get more insight in the relation between overprotection and internalizing and externalizing problem behavior.

Keywords: Overprotection, internalizing problem behavior, externalizing problem behavior, child sex, children

In het Nederlandse basisonderwijs geeft 15.4% van de kinderen aan emotionele problemen te hebben, 14.3% ervaart problemen met leeftijdsgenoten, 13.6% geeft aan gedragsproblemen te hebben en 24% vertoont hyperactief gedrag (Stevens, 2014). Emotionele problemen wordt ook wel aangeduid als internaliserend probleemgedrag (Crone, Wiefferink, & Reijneveld, 2005). Kinderen met internaliserend probleemgedrag kunnen onder andere angstgevoelens, teruggetrokken gedrag, depressieve gevoelens of lichamelijke klachten ervaren (Achenbach, 1991; Achenbach & Rescorla, 2001). Dit uit zich onder andere in het niet durven maken van fouten, verlegenheid, perfectionisme, angst, niet praten, verdriet, lusteloosheid en een gesloten houding (Edelbrock & Achenbach, 1984). Internaliserende problemen kunnen gedurende de peutersjeden voorlopers zijn voor de ontwikkeling van psychopathologie zoals lichamelijke, emotionele en gedragsproblemen in de adolescentie (Mesman & Koot, 2002). Onder externaliserend probleemgedrag valt hyperactiviteit en gedragsproblemen. Specifieke gedragingen die vallen onder externaliserend probleemgedrag zijn onder andere agressief, defensief, en/of verstorend gedrag, pest gedrag, woede uitbarstingen en gemakkelijk gefrustreerd raken (Edelbrock & Achenbach, 1984). Bij externaliserend probleemgedrag op jonge leeftijd is er later meer kans op drugsmisbruik (Rodgers et al., 2015), delinquent gedrag (Cohn, Domburgh, Vermeiren, Geluk, & Doreleijers, 2012) en op het ontwikkelen van psychopathologische problematieken (Loeber & Burke, 2011), zoals Oppositionele Gedragsstoornis (ODD), Gedragsstoornis (CD) en Antisociale Persoonlijkheidsstoornis (American Psychiatric Association [APA], 2013).

Vanwege de nadelige gevolgen van internaliserend en externaliserend probleemgedrag voor de verdere ontwikkeling van kinderen is het van belang om te onderzoeken welke factoren hieraan ten grondslag liggen. Zo blijkt dat de opvoedstijl die ouders hanteren invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen (Galambos, Barker, & Almeida, 2003). Gebleken is dat er een kleine verbetering is in de mate van internaliserend en externaliserend probleemgedrag bij kinderen van vier tot zeven jaar wanneer ouders nieuwe opvoedingsvaardigheden aanleren (Van Brussel, De Meyer, Veerman, & De Mey, 2009). Wanneer duidelijk is welke factoren ten grondslag liggen aan de ontwikkeling van internaliserend en externaliserend probleemgedrag is het mogelijk om een meer gerichte preventie- en vroegtijdige interventies bij ouders met betrekking tot opvoedgedrag in te zetten, bijvoorbeeld psycho-educatie. Uit meta-analytisch onderzoek blijkt dat de Behavioral Parent Training effectief ingezet wordt in de behandeling van externaliserend probleemgedrag (Maughan, Christiansen, Jenson, Olympia, & Clark, 2005). Hierin wordt echter niet duidelijk welke opvoedstijl er aan de externaliserend problemen ten grondslag zou kunnen liggen.

Overbescherming in opvoedgedrag bij kinderen is een opvoedstijl die wordt gezien als een risicofactor voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag (Bayer,

Sanson, & Hemphill, 2006; Berkien et al., 2012; Nishikawa, Sundbom, & Hägglöf, 2010) en externaliserend probleemgedrag (Berkien, Louwerse, Verhulst, & Van Der Ende, 2012; Buschgens et al., 2010; Hiramura et al., 2010; Yahav, 2006). Bij overbescherming is er sprake van een overmatige betrokkenheid of monitoren van het kind op een manier die niet overeenkomt met het ontwikkelingsniveau van het kind (Sleddens et al., 2014). Kenmerken hiervan zijn angst voor de veiligheid van het kind, schuldgevoel, opdringerigheid (Buschgens et al., 2010; Veenstra, Lindenberg, Oldehinkel, De Winter, & Ormel, 2006) en veel controle (Thirlwall & Creswel, 2010).

De mogelijke relatie tussen overbescherming en internaliserend of externaliserend probleemgedrag kan worden bekeken vanuit de gehechtheidstheorie (Ainsworth & Bowlby, 1991). Met deze theorie kan gesuggereerd worden dat een mogelijke predictor voor internaliserend en externaliserend probleemgedrag de kwaliteit van hechting tussen ouder(s) en het kind is. Bij een veilige hechting is er sprake van een duurzame affectieve relatie tussen ouder(s) en het kind (Bowlby, 1982). Overbescherming door ouders is mogelijk een voorspeller voor angstige gehechtheid omdat het kind beperkt wordt in het zelfstandig ontdekken van de wereld en afhankelijk is (Bowlby, 1988). Angstige gehechtheid is een mogelijke voorspeller van internaliserend probleemgedrag (Caspi, Henry, McGee, Moffit, & Silva, 1995). Een onveilige gehechtheid is gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag (Roelofs, Meesters, Ter Huurne, Bamelis, & Muris, 2006). Daarnaast wordt het kind door overbescherming beperkt in de basisbehoefte om te exploreren. Hierdoor gaat het kind andere strategieën inzetten om te exploreren waarbij acting-out en agressie naar de ouder naar boven komt (Bowlby, 1988). Overbescherming is hierom mogelijk ook een risicofactor voor externaliserend probleemgedrag.

Vanuit wetenschappelijk onderzoek blijkt eveneens dat er een mogelijke relatie is tussen overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag (Berkien, et al., 2012; Buschgens et al., 2010; Hiramura et al., 2010; Muris, Meesters, & Van Den Berg, 2003; Nishikawa, Sundbom, & Hägglöf, 2010; Yahav, 2006). Zo wordt bijvoorbeeld een hogere mate van angst bij kinderen veroorzaakt door overbescherming in opvoedgedrag (Laurin, Joussemet, Tremblay, & Boivin, 2015). Uit ander onderzoek blijkt echter dat overbescherming bij de ene ouder en een risicofactor bij de andere ouder in relatie staat tot internaliserend probleemgedrag. Andere factoren zijn bijvoorbeeld angst bij de moeder, zorgen van de vader (Pareira, Barros, Mendonca, & Muris, 2014), afwijzing (Berkien et al., 2012) of depressie bij de moeder (Laurin et al., 2015). Hieruit blijkt dat voor de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag mogelijk een tweede risicofactor naast overbescherming aanwezig moet zijn (Berkien et al., 2012; Nishikawa, et al., 2010). Wat betreft externaliserend probleemgedrag blijkt er een directe relatie met overbescherming. Agressie en delinquent gedrag bleken onder

andere voorspelt te kunnen worden door een hoge mate van vaderlijke overbescherming (Freeze, Burke, & Vorster, 2014; Hiramura et al., 2010; Yahav, 2006). Daarnaast blijkt moederlijke overbescherming gerelateerd te zijn aan drugsgebruik door het kind op latere leeftijd (Overbeek, Ten Have, Vollebergh, & De Graaf, 2007).

Een andere belangrijke factor in relatie tot internaliserend en externaliserend probleemgedrag is sekse. Uit onderzoek blijkt dat internaliserend probleemgedrag meer voorkomt bij meisjes dan bij jongens (Crijnen, Achenbach, & Verhulst, 1997; Leadheater, Kuperminc, Blat, & Hertzog, 1999; Lee & Bukowski, 2012; Roza, Hofstra, Ende, & Verhulst, 2003; Stevens, 2014). Dit komt doordat meisjes een grotere mate van interpersoonlijke kwetsbaarheden hebben en kwetsbaarder zijn voor life events dan jongens (Leadheater, et al., 1999). Daarnaast laten jongens op zowel de basisschool als op het voortgezet onderwijs meer externaliserende gedragsproblemen zien dan meisjes (Crijnen et al., 1997; Stevens, 2014). Jongens scoren tevens hoger op alle gedragsdomeinen, in de Child Behavioral Checklist (CBCL; Achenbach, 1991) dan meisjes, dit indiceert naar meer gedragsproblemen bij jongens dan bij meisjes (Buschgens et al., 2010).

De mogelijke relatie tussen overbescherming en internaliserend of externaliserend probleemgedrag is waarschijnlijk ook anders voor jongens en meisjes. Wanneer er sprake is van overbescherming worden er meer symptomen gerapporteerd van internaliserend probleemgedrag bij meisjes dan bij jongens (Roelofs, Meesters, Ter Huurne, Bamelis, & Murriss, 2006; Nishikawa et al., 2010). Zo blijkt wanneer de moeder een hogere mate van overbescherming heeft er bij meisjes een hogere mate van sociotropy is (Otani, et al., 2012). Sociotropy is de manier hoe men met interpersoonlijke relaties omgaat en is een mogelijke voorspeller voor het ontwikkelen van depressieve gevoelens (Robins et al., 1994). De ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag bij jongens wordt mogelijk vergroot door moederlijke overbescherming in opvoedgedrag (Enns, Cox, & Clara, 2002). Uit een ander onderzoek blijkt dat vaderlijke overbescherming bij jongens voor meer externaliserend probleemgedrag zorgt (Gere et al., 2012).

In deze studie wordt onderzocht in hoeverre overbescherming in opvoedgedrag in relatie staat tot internaliserend en externaliserend probleemgedrag bij kinderen van vijf tot twaalf jaar. Op basis van aangehaalde theorieën en empirische studies wordt verwacht dat een hogere mate van overbescherming in opvoedgedrag gerelateerd is aan een hogere mate van internaliserend en externaliserend probleemgedrag bij kinderen van vijf tot twaalf jaar. Verder wordt verwacht dat meisjes meer internaliserend probleemgedrag laten zien dan jongens en jongens meer externaliserend probleemgedrag dan meisjes. Ten slotte wordt verwacht dat de relatie tussen overbescherming in opvoedgedrag en internaliserend en externaliserend probleemgedrag

verschilt per sekse. Zo wordt verwacht dat de relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag sterker is voor meisjes dan voor jongens. Tot slot wordt verwacht dat de relatie tussen overbescherming en externaliserend probleemgedrag sterker is voor jongens dan voor meisjes.

Methoden

Opzet onderzoek

De huidige studie is onderdeel van het onderzoek '*Born too soon*'. De data voor deze studie zijn verzameld door middel van online vragenlijsten, waarvan de duur ongeveer 30 minuten was en in privésfeer ingevuld werd. Bij de eerste vraag konden de ouders toestemming geven voor het gebruik van hun antwoorden voor het onderzoek. Voor deelname aan dit onderzoek was geen financiële vergoeding verbonden. De participanten zijn geworven door Bachelor en Master studenten van de Universiteit Utrecht. De studenten hebben in hun eigen omgeving ouders van kinderen tussen de één en twaalf jaar geworven, waardoor er sprake is van een gemakssteekproef. Doordat de participanten in hun eigen omgeving andere participanten hebben geworven is er tevens sprake is van een sneeuwbaaleffect.

Steekproef

Deze studie richtte zich op ouders van kinderen in de leeftijd van vijf tot en met twaalf jaar omdat de mate van overbescherming op deze leeftijd meetbaar is (Sleddens et al., 2014). In deze leeftijdscategorie namen $N = 231$ ouders deel aan het onderzoek. Hiervan was 12.6% vader en 87.4% moeder. De gemiddelde leeftijd van de vaders is 43 jaar ($SD = 6.23$), de gemiddelde leeftijd van de moeders is 39 jaar ($SD = 4.88$). De verdeling met betrekking tot opleidingsniveau van de ouders is als volgt; MAVO en vergelijkbaar 8.2%, HAVO, VWO en vergelijkbaar 31.6%, HBO 32%, en WO, post HBO 28.1%. De etnische achtergrond van de participanten is met 96.5% overwegend Nederlands, de overige ouders hebben een Marokkaans, Turks, Surinaams, Aziatisch, Indonesisch of een andere achtergrond. Van de ouders is 77.5% gehuwd, 9.1% samenwonend, 10.4% heeft een geregistreerd partnerschap of een samenlevingscontract, 2.6% is alleenstaand en 0.4% is gescheiden. Het gemiddelde aantal kinderen in een gezin is 2.25 ($SD = 0.90$). Van de kinderen waarover de vragenlijst is ingevuld voor het huidige onderzoek is 45.9% meisje. De gemiddelde leeftijd van de meisjes is 8.42 ($SD = 2.23$). De gemiddelde leeftijd van de jongens is 9.16 ($SD = 2.47$).

Meetinstrumenten

Voor het huidige onderzoek zijn de data vanuit vragenlijsten gebruikt die betrekking hebben op overbescherming in opvoedgedrag voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag.

Overbescherming in opvoedgedrag. Voor het meten van de variabele overbescherming in opvoedgedrag is er gebruik gemaakt van de *Comprehensive General Parenting Questionnaire* (CGPQ) (Sleddens et al., 2014). De CGPQ is ontwikkeld voor ouders van kinderen tussen de vijf en twaalf jaar. De CGPQ bevat de opvoedconstructen zorgzaamheid, overbescherming, gedragscontrole, dwangmatige controle en structuur (Sleddens et al., 2014). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de schaal overbescherming welke bestaat uit totaal 10 items en opgedeeld is in de subschalen 'overmatig monitoren' en 'overmatig betrokken'. De antwoordmogelijkheden worden gegeven op een Likertschaal met vijf mogelijkheden van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'. Stellingen die gesteld zijn 'ik ben er altijd bewust van wat mijn kind aan het doen is' en 'ik breng iedere vrije minuut met mijn kind door'. De items zijn samengenomen tot een gemiddelde score, waarbij een hoge score op de schaal overbescherming een hoge mate van overbescherming weergeeft. De COTAN heeft de CGPQ nog niet beoordeeld (Egberink, Holly-Middelkamp & Vermeulen, 2009-2017). In deze studie is de Chronbach's *alfa* voor overbescherming $\alpha = .59$. Dit is een onvoldoende betrouwbaarheid op groepsniveau.

Internaliserend en externaliserend probleemgedrag. Voor het meten van internaliserend en externaliserend probleemgedrag is gebruik gemaakt van *Strengths and Difficulties Questionnaire*, (SDQ) (Goodman, 1997). De SDQ is ontwikkeld voor ouders van kinderen vanaf de leeftijd vier tot en met zestien jaar (Goodman, 1997). Internaliserend probleemgedrag is gemeten met de subschalen 'emotionele symptomen' en 'problemen met leeftijdsgenoten'. Externaliserend probleemgedrag is gemeten met de subschalen 'gedragsproblemen' en 'hyperactiviteit'. De vier subschalen bestaan elk uit vijf items, waarbij zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag uit tien items bestaat. De antwoordmogelijkheden worden gegeven op een drie puntschaal (0 = 'niet waar', 1 = 'waar' en 2 = 'helemaal waar') (Muris et al., 2003). Een stelling waarop geantwoord kon worden is 'heeft veel zorgen, lijkt vaak over dingen in te zitten' welke valt onder de factor internaliserend probleemgedrag en 'vecht vaak met andere kinderen of pest ze' welke valt onder de factor externaliserend probleemgedrag. De items zijn samengenomen tot een gemiddelde score voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Een hoge score geeft een hoge mate van internaliserend of externaliserend probleemgedrag weer. Daarvoor moesten een aantal items gehercodeerd worden.

De COTAN heeft de betrouwbaarheid en de begripsvaliditeit van de SDQ voldoende beoordeeld (Egberink et al., 2009-2017). De criteriumvaliditeit is onvoldoende, omdat hier te weinig onderzoek naar is gedaan. Daarnaast zijn de normen onvoldoende, deze zijn niet representatief en de grensscores voor een criteriumgerichte interpretatie zijn niet empirisch onderbouwd. Voor de schaal internaliserend

probleemgedrag is de Chronbach's *alfa* is $\alpha = .72$. De Chronbach's *alfa* voor de schaal externaliserend probleemgedrag is $\alpha = .80$. De betrouwbaarheid voor internaliserend probleemgedrag en externaliserend probleemgedrag zijn dus adequaat.

Analyse

De data werden geanalyseerd met behulp van het computerprogramma *Statistical Package for Social Scientist (SPSS)* versie 24. Er werd een multiple regressieanalyse uitgevoerd om de mogelijke relatie tussen de onafhankelijke variabelen overbescherming en sekse en de afhankelijke variabelen internaliserend en externaliserend probleemgedrag te toetsen. De moderator van dit onderzoek is sekse van de kinderen. Er werd een aparte regressieanalyse uitgevoerd voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag.

In stap 1 met overbescherming en sekse als predictoren, werd getoetst of er een mogelijke relatie was tussen overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Daarnaast werd getoetst of er een mogelijk verschil was tussen jongens of meisjes in de mate van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Vervolgens zijn de interactietermen *IntOBxSekse* en *ExtOBxSekse* aangemaakt om het mogelijke moderatie effect te kunnen toetsen. Daarnaast werd de onafhankelijke variabele overbescherming gecentreerd zodat het gemiddelde nul was om multicollineariteit te voorkomen. In stap 2 werd de interactieterm toegevoegd om te toetsen of de mogelijke relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag sterker was voor meisjes dan voor jongens. Daarnaast werd getoetst of de mogelijke relatie tussen overbescherming en externaliserend probleemgedrag sterker was voor jongens dan voor meisjes.

Resultaten

Beschrijvende statistieken en data-inspectie

Voor de multipale hiërarchische regressieanalyse is nagegaan of aan de assumpties van homoscedasticiteit, lineariteit en normaalverdeling is voldaan. Hieruit is gebleken dat de onafhankelijke variabele overbescherming normaal verdeeld is. De afhankelijke variabelen internaliserend en externaliserend probleemgedrag zijn rechtsscheef verdeeld, hierdoor was er geen sprake van homoscedasticiteit. De analyse kon wel uitgevoerd worden omdat de steekproef groter is dan $N > 100$. Met betrekking tot de relatie overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag is er sprake van lineariteit.

Er zijn correlaties berekend om te toetsen of er een mogelijke significante samenhang is tussen de variabelen. De gemiddelden en standaarddeviaties voor overbescherming, internaliserend en externaliserend probleemgedrag en sekse zijn ook berekend. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 1. De respondenten uit de steekproef scoorden op een puntenschaal van 1 tot en met 5 van de schaal overbescherming rond

het gemiddelde. Dit toont aan dat ouders in deze steekproef een gemiddelde mate van overbescherming hebben in hun opvoeding. Verder scoorden de respondenten op een schaal van 1 tot 3 voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag behoorlijk laag. Dit toont aan dat de respondenten bij hun kinderen een lage mate van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag hebben gescoord.

Tabel 1

Intercorrelaties, Gemiddelde (M) en Standaardafwijkingen (SD) van de Overbescherming, Internaliserend Probleemgedrag en Externaliserend Probleemgedrag

	1	2	3	Jongens M (SD)	Meisjes M (SD)	Totale steekproef M (SD)	Range
1. Overbescherming	-	-.04	.08	2.72 (.48)	2.74 (.49)	2.73 (.48)	1-5
2. Internaliserend probleemgedrag	.07	-	.56**	1.33 (.31)	1.29 (.29)	1.32 (.30)	1-3
3. Externaliserend probleemgedrag	.08	.40**	-	1.48 (.37)	1.36 (.35)	1.43 (.36)	1-3

Noot. Correlatie boven de diagonaal is voor meisjes ($N = 106$). Correlatie onder de diagonaal is voor jongens ($N = 125$). ** $p < .01$.

Uit de t toets bleek geen significant verschil in de mate van overbescherming bij jongens en meisjes $t(229) = .23, p > .05$. Dit betekent dat ouders niet meer of minder overbeschermend zijn voor jongens dan voor meisjes. Daarnaast bleek dat de mate van internaliserend probleemgedrag niet significant verschilt voor sekse $t(229) = -.83, p > .05$. Dit betekent dat de mate van internaliserend probleemgedrag niet sterker is voor meisjes dan voor jongens. Er bleek wel een significant verschil te zijn in de mate van externaliserend probleemgedrag voor sekse $t(229) = -2.49, p < .05$, waarbij de gemiddelde in Tabel 1 aangeven dat het gemiddelde voor jongens hoger ligt dan meisjes. Dit betekent dat jongens meer externaliserend gedrag lieten zien dan meisjes.

Tot slot bleek uit de correlaties dat voor zowel jongens en meisjes gold dat de variabele overbescherming niet correleerde met de variabelen internaliserend of externaliserend probleemgedrag. Daarnaast was er geen correlatie gevonden tussen overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Dit gold voor zowel meisjes als jongens. Geconcludeerd kan worden dat een hogere mate van overbescherming niet correleerden met een hogere mate van internaliserend of externaliserend probleemgedrag.

Regressieanalyse

De resultaten van de multiple hiërarchische regressieanalyse voor internaliserend en externaliserend probleemgedrag zijn weergegeven in Tabel 2.

Internaliserend probleemgedrag. Uit stap 1 van de regressieanalyse bleek dat zowel overbescherming en sekse geen significante voorspellers zijn van internaliserend probleemgedrag. Gezamenlijk verklaarden zij een niet significant 0.3% van de variantie in internaliserend probleemgedrag, $F(2, 228) = .39, p = .68$. Dit betekent dat de mate van overbescherming en sekse niet gerelateerd zijn aan de mate van internaliserend probleemgedrag. De resultaten bevestigen dus niet de hypothese '*Overbescherming in opvoedgedrag is gerelateerd aan internaliserend probleemgedrag*'. Daarnaast kan de hypothese '*Meisjes vertonen meer internaliserend probleemgedrag dan jongens*' niet worden bevestigd.

Uit stap 2 van de regressieanalyse blijkt dat de toevoeging van de moderator sekse niet leidt tot een significante toename in de verklaarde variantie in internaliserend probleemgedrag. De interactieterm tussen overbescherming en sekse is dan ook geen significante voorspeller van internaliserend probleemgedrag. Hiermee kan geconcludeerd worden dat er geen sprake was van een moderatie effect en de hypothese '*De relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag is sterker voor meisjes dan voor jongens*' niet bevestigd kan worden.

Externaliserend probleemgedrag. De variantie in externaliserend probleemgedrag werd in stap 1 voor een significante 3% verklaard door de variabelen overbescherming en sekse, $F(2, 228) = 3.77, p \leq .05$. Overbescherming is echter geen significante voorspeller voor externaliserend probleemgedrag. De resultaten bevestigen dus niet de hypothese '*Overbescherming in opvoedgedrag is gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag*'. Wel bleek sekse een significante voorspeller te zijn voor de mate van externaliserend probleemgedrag, waarbij de richting van de *bèta* aangeeft dat jongens meer externaliserend probleemgedrag vertoonden. Hiermee kan de hypothese '*Jongens laten meer externaliserend probleemgedrag zien dan meisjes*', worden bevestigd.

In stap 2 heeft de toevoeging van de interactieterm niet geleid tot een significante toename van variantie, $F(1, 227) = .00, p = .96$. De interactie tussen overbescherming en sekse was ook geen significante voorspeller voor externaliserend probleemgedrag. Hiermee kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van een moderatie effect en dat de laatste hypothese '*De relatie tussen overbescherming en externaliserend probleemgedrag is sterker voor jongens dan voor meisjes*' niet bevestigd kan worden.

Tabel 2

Multipale Hiërarchische Regressieanalyse van Overbescherming, Sekse en Internaliserend Probleemgedrag en Externaliserend Probleemgedrag

	Internaliserend Probleemgedrag				Externaliserend Probleemgedrag			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2
Stap 1				.003				.03*
Overbescherming	.01	.04	.02		.06	.05	.08	
Sekse kind (jongen)	.03	.04	.06		.12	.05	.16*	
Stap 2				.007				.00
Overbescherming	-.03	.06	-.04		.05	.07	.07	
Sekse kind (jongen)	.03	.04	.06		.12	.05	.16*	
Overbescherming * sekse kind	.07	.08	.09		.01	.10	.01	
R^2 totaal	.01	.01	.01		.032			
<i>N</i>	231	231	231	231	231	231	231	

Noot. *N* = 231 kinderen. ^a0 = meisje, 1 = jongen. **p* < .05.

Discussie

In de huidige studie is onderzocht of er een relatie is tussen overbescherming in opvoedgedrag voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag bij kinderen tussen de vijf en twaalf jaar. Tevens is onderzocht of meisjes meer internaliserend probleemgedrag laten zien en of jongens meer externaliserend probleemgedrag laten zien. Tot slot is onderzocht of de relatie tussen overbescherming en internaliserend of externaliserend probleemgedrag anders is voor meisjes dan voor jongens. De resultaten tonen aan dat jongens tussen de vijf en twaalf jaar significant meer externaliserend probleemgedrag laten zien dan meisjes. Er blijkt echter geen relatie te zijn tussen overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Deze relaties waren ook niet anders voor jongens dan voor meisjes.

Hoofdeffecten hypothesen

Een hogere mate van overbescherming in opvoedgedrag blijkt niet in relatie te staan tot een hogere mate van internaliserend of externaliserend probleemgedrag. Deze resultaten komen niet overeen met bevindingen van voorgaande studies waarin wel een relatie werd gevonden tussen overbescherming voor zowel internaliserend probleemgedrag (Bayer et al., 2006; Berkien et al., 2012; Nishikawa, et al., 2010) als externaliserend probleemgedrag (Berkien et al., 2012; Buschgens et al., 2010; Freeze et al., 2014; Hiramura et al., 2010; Yahav, 2006). Daarnaast komen de resultaten niet overeen met de gehechtheidstheorie waar gesuggereerd wordt dat een angstige hechting een voorspeller is voor internaliserend probleemgedrag (Bowlby, 1982; Caspi et al., 1995) en onveilige gehechtheid een voorspeller is voor externaliserend probleemgedrag (Bowlby, 1988; Roelofs et al., 2006). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de onderzoeken die wel een relatie hebben gevonden een andere leeftijdscategorie hebben onderzocht, bijvoorbeeld van 6 tot 18 jaar (Berkien et al., 2012; Buschgens et al., 2010). Een verklaring waarom er geen relatie gevonden is tussen overbescherming en externaliserend probleemgedrag kan mogelijk verklaard worden doordat in eerdere studies onderzoek is gedaan naar de relatie tussen vaderlijke overbescherming en externaliserend probleemgedrag (Gere et al., 2012; Freeze et al., 2014; Hiramura et al., 2010; Yahav, 2006). De steekproef van het huidige onderzoek bestond voor 12.6% uit vaders, waarmee het aandeel van vaders niet gelijk is verdeeld ten opzichte van moeders. Een andere verklaring waarom er geen relatie gevonden is tussen alle variabelen is dat de schaal overbescherming van de CGPQ niet betrouwbaar op groepsniveau is. Dit blijkt uit de Chronbach's *alfa* van $\alpha = .59$. Tevens is in andere onderzoeken een ander meetinstrument gebruikt dan de CGPQ voor het meten van overbescherming in opvoedgedrag (Berkien et al., 2012; Buschgens et al., 2010; Muris et al., 2003). Bovenstaande verklaringen zouden kunnen verklaren waarom er geen relaties gevonden zijn tussen de variabelen in het huidige onderzoek.

Uit het huidige onderzoek blijkt dat meisjes geen hogere mate van internaliserend probleemgedrag laten zien dan jongens. Dit resultaat is tegen de verwachting in met eerdere bevindingen waar meisjes wel een hogere mate van internaliserend probleemgedrag lieten zien (Lee & Bukowski, 2012; Roza et al., 2003; Stevens, 2014). Dit kan verklaard worden doordat internaliserend probleemgedrag het best gemeten kan worden door het kind zelf (Achenbach, McCaughy, & Howell, 1987), omdat internaliserende problematiek zich meer afspeelt in het kind zelf (Achenbach, 1991; Achenbach & Rescorla, 2001; Edelbrock & Achenbach, 1984). Zo werd bij meisjes uit het basisonderwijs die de SDQ zelf hebben ingevuld een significant hogere mate van emotionele problemen gemeten dan bij jongens (Stevens, 2014). In het huidige onderzoek is de vragenlijst ingevuld door een ouder, waardoor het internaliserend probleemgedrag waarschijnlijk niet valide gemeten is. Een tweede verklaring is dat internaliserend probleemgedrag toeneemt in de adolescentie (Crijnen et al., 1997). Zo laten jongeren in het voortgezet onderwijs significant meer emotionele problemen zien dan kinderen op de basisschool (Stevens, 2014). Wanneer internaliserend probleemgedrag wel te meten is, is het ook mogelijk om sekseverschillen te onderzoeken. Bovenstaande zou kunnen verklaren waarom er geen sekseverschil is gevonden in de mate van internaliserend probleemgedrag.

Jongens tussen de vijf tot twaalf jaar lieten zoals verwacht meer externaliserend probleemgedrag zien dan meisjes. Dit sluit aan op de bevindingen van eerdere studies (Buschgens et al., 2010; Stevens, 2014). Dit kan verklaard worden doordat externaliserend probleemgedrag eerder zichtbaar is omdat het waarneembaar gedrag is (Edelbrock & Achenbach, 1984).

In het huidige onderzoek is er geen moderatie effect gevonden voor de relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag. Dit komt niet overeen met eerdere bevindingen, waar de relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag wel sterker was voor meisjes dan voor jongens (Roelofs et al., 2006; Nishikawa et al., 2010). Dit kan ook verklaard worden doordat er gemeten is met de schaal overbescherming van de CGPQ, welke niet betrouwbaar is op groepsniveau. Tevens zou dit verklaard kunnen worden doordat internaliserend probleemgedrag mogelijk niet valide gemeten is doordat de SDQ door de ouders is ingevuld terwijl gebleken is dat internaliserend probleemgedrag het best gemeten kan worden door het kind zelf (Achenbach et al., 1987). Tot slot kan een verklaring zijn dat internaliserend probleemgedrag bij de kinderen van de steekproef nog niet tot uiting is gekomen omdat zij de leeftijd niet hebben bereikt waarop internaliserend probleemgedrag meer tot uiting komt (Crijnen et al., 1997).

Tot slot is in het huidige onderzoek geen moderatie effect gevonden voor de relatie tussen overbescherming en externaliserend probleemgedrag. Dit sluit niet aan bij

de literatuur waarbij de relatie tussen externaliserend probleemgedrag en moederlijke overbescherming (Enns et al., 2002) of vaderlijke overbescherming (Gere et al., 2012) sterker was voor jongens dan voor meisjes. Hierbij is het ook van belang om de beperking van de schaal overbescherming van de CGPQ mee te nemen, deze is niet betrouwbaar op groepsniveau.

Sterke punten en beperkingen

Een sterk punt van het huidige onderzoek is dat de steekproef representatief is voor de populatie met een grootte $N = 231$. Tevens is het huidige onderzoek vernieuwend omdat het inzicht geeft dat overbescherming in opvoedgedrag mogelijk niet een voorspeller hoeft te zijn voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag bij kinderen van vijf tot en met twaalf jaar. Ondanks de eerder genoemde bovengenoemde verklaringen kunnen de resultaten wel kloppen. Hiermee zou overbescherming in opvoedgedrag in te toekomst uitgesloten kunnen worden als voorspeller van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag.

De huidige studie heeft een aantal beperkingen. Zo zijn de respondenten niet geworven via een a-selecte steekproef. Kijkend naar de verdeling van etniciteit van de populatie blijkt de steekproef niet representatief is. In 2015 was namelijk 78.3% van de bevolking autochtoon (CBS, 2017). De verdeling in de steekproef is hiermee niet gelijk aan de populatie, zo omvat de autochtone groep in de huidige steekproef 96,5%. Hiermee zijn de huidige onderzoeksresultaten mogelijk niet te generaliseren naar de algehele populatie. Ten tweede is in de huidige steekproef 60,1% hoog opgeleid. Hierdoor zijn de bevindingen mogelijk niet te generaliseren naar lager opgeleide ouders.

Een derde beperking is de eerder genoemde onbetrouwbaarheid van de schaal overbescherming van het meetinstrument CGPQ. Hiermee kan gesteld worden dat de mate van overbescherming niet betrouwbaar gemeten is. Hierdoor zullen de bevindingen met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd. Een laatste beperking van de huidige studie is dat het correlatieve onderzoek op één moment is gemeten. Hierdoor is er geen inzicht hoe de ontwikkeling van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag verloopt richting de adolescentie in relatie tot overbescherming. Meerdere meetmomenten geven meer inzicht in de relatie tussen de variabelen en zouden een betrouwbaarder resultaat kunnen geven.

Suggesties voor toekomstig onderzoek

Om meer inzicht te krijgen over de relatie tussen overbescherming voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag en sekse zijn meerdere aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Ten eerste wordt aanbevolen om de respondenten op een a-selecte wijze te werven zodat er een meer representatieve steekproef is tot de algehele populatie. Ten tweede, aangezien er geen relatie gevonden is tussen de variabelen, is het van belang om te onderzoeken welke opvoedstijlen mogelijk wel in

relatie staan tot internaliserend of externaliserend probleemgedrag en sekse van het kind. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de opvoedstijl die ouders hanteren invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen (Galambos et al., 2003). Daarbij is het van belang wanneer er onderzoek gedaan wordt naar overbescherming in opvoedgedrag er een betrouwbaar meetinstrument ingezet wordt. Zoals de Egena Minnen Betreffande Uppfostran - Child (EMBU-C) ontwikkeld door Castro, Toro, Van Der Ende en Arrindell (1993). Dit is een betrouwbaar meetinstrument die overbescherming meet vanuit het perspectief van het kind (Berkien et al., 2012; Buschgens et al., 2010; Muris et al., 2003; Roelofs et al., 2006). Tot slot wordt aanbevolen om een longitudinaal onderzoek uit te voeren. Zodat de lange termijn effecten gemeten kunnen worden van overbescherming in opvoedgedrag op de ontwikkeling van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag, waarbij sekse verschillen meegenomen worden. Zo kan onder andere de uiting van internaliserend probleemgedrag op latere leeftijd in relatie tot overbescherming in opvoedstijl onderzocht worden, aangezien de mate van internaliserend probleemgedrag toeneemt in de adolescentie (Crijnen et al., 1997; Stevens, 2014).

Conclusie

In het huidige onderzoek blijkt dat overbescherming geen voorspeller is voor de ontwikkeling van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Dit geldt zowel voor jongens als meisjes. Wel is er een sekseverschil in externaliserend probleemgedrag gevonden, waarbij jongens meer externaliserend probleemgedrag laten zien dan meisjes. Er waren geen sekse verschillen in internaliserend probleemgedrag.

Uit de resultaten van het huidige onderzoek blijkt dat jongens meer externaliserend probleemgedrag laten zien dan meisjes. Gezien de gevolgen van externaliserend probleemgedrag op jonge leeftijd voor latere ontwikkeling van onder andere psychopathologische problematieken (Loeber & Burke, 2011) is het belang dat er ondersteuning geboden wordt. Uit een meta-analyse blijkt dat Behavioral Parent Training effectief is in de behandeling voor kinderen met externaliserend probleemgedrag (Maughan et al., 2005). Wanneer externaliserende problematiek op jonge leeftijd aangepakt wordt, kan mogelijk psychopathologische problematiek voorkomen worden. Het onderzoek maakt echter geen onderscheid in sekse voor kinderen, waardoor er geen uitspraak gedaan kan worden of de interventie alleen op jongens of meisjes ingezet kan worden. Aangezien gebleken is dat overbescherming geen voorspellers is voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag is het niet noodzakelijk een gerichte preventie- en/of vroegtijdige interventie in te zetten bij ouders met overbeschermend opvoedgedrag. Het is echter belangrijk om de beperkingen van dit onderzoek mee te nemen in deze overweging.

Het huidige onderzoek heeft aanleiding gegeven om verder onderzoek te doen naar de relatie tussen overbescherming in opvoedgedrag voor zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Waarbij overbescherming gemeten wordt met een betrouwbaar meetinstrument, bijvoorbeeld de EMBU-C (Castro et al., 1993). Daarbij is het ook van belang dat internaliserende problematiek gemeten wordt door het kind zelf. Hierbij is het van belang dat er meerdere meetmomenten zijn. Zodat er meer inzicht gegeven kan worden van de invloed van overbescherming in opvoedgedrag op de ontwikkeling van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag bij kinderen en adolescenten.

Referenties

- Achenbach, T. M. (1991). *Integrative guide for the 1991 CBCL/4-18, YSR, and TRF profiles*. Department of Psychiatry, University of Vermont.
- Achenbach, T. M., McConaughy, S. H., & Howell, C. T. (1987). Child/Adolescent Behavioral and Emotional Problems: Implications of Cross-Informant Correlations for Situational Specificity. *Psychological Bulletin*, *101*, 213-232.
- Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2001). *Manual for the ASEBA School-Age Forms & Profiles*. Burlington, VT: University of Vermont. *Research Center for Children, Youth, & Families*.
- Ainsworth, M. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological Approach to Personality Development. *American psychologist*, *46*, 333-341. doi:10.1037/0003-066X.46.4.333
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, fifth edition*. Arlington: American Psychiatric Association.
- Bayer, J. K., Sanson, A. V., & Hemphill, S. A. (2006). Parent influences on early childhood internalizing difficulties. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *27*, 542- 559. doi:10.1016/j.appdev.2006.08.002
- Berkien, M., Louwse, A., Verhulst, F., & Ende, J. (2012). Children's perceptions of dissimilarity in parenting styles are associated with internalizing and externalizing behavior. *European Child & Adolescent Psychiatry*, *21*, 79-85. doi:10.1007/s00787-011-0234-9
- Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Retrospect and Prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, *52*(4), 664-678. Geraadpleegd van <http://psycnet.apa.org/journals/ort/52/4/664/>
- Bowlby, J. (1988). Developmental Psychiatry Comes of Age. *The American Journal of Psychiatry*, *145*(1), 1-10. doi:10.1176/ajp.145.1.1
- Brussel, Van A., De Meyer, R., Veerman, J. W., & De Mey, W. (2009). Evaluatie van een multimodale behandeling voor kleuters met ernstige gedragsproblemen. *Kind en Adolescent*, *30*(2), 66-81. Geraadpleegd van <https://link-springer-com.proxy.library.uu.nl/article/10.1007/BF03087937>
- Buschgens, C. J. M., van Aken, M. A. G., Swinkels, S. H. N., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Buitelaar, J. K. (2010). Externalizing behaviors in preadolescents: familial risk to externalizing behaviors and perceived parenting styles. *European Child Adolescent Psychiatry*, *19*, 567-575. doi:10.1007/s00787-009-0086-8
- Castro, J., Toro, J., van der Ende, J., & Arrindell, W. A. (1993). Exploring the feasibility of assessing parental rearing styles in Spanish children with the EMBU. *International Journal of Social Psychiatry*, *39*, 47-57.

- Centraal Bureau voor de Statistiek (2017, 22 februari). Bevolking; kerncijfers. Geraadpleegd van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37296ned&D1=0-2,8-13,19-21,25-35,52-56,68&D2=0,10,20,30,40,50,60,64-65&HDR=G1&STB=T&VW=T>
- Caspi, A., Henry, B., McGee, R. O., Moffit, T. E., & Silva, P. A. (1995). Temperamental Origins of Child and Adolescent Behavior Problems: From Age Three to Age Fifteen. *Child Development, 66*, 55-68. doi:10.1111/j.1467-8624.1995.tb00855.x
- Cohn, M., Domburgh, L., Vermeiren, R., Geluk, C., & Doreleijers, T. (2012). Externalizing psychopathology and persistence of offending in childhood first-time arrestees. *European Child & Adolescent Psychiatry, 21*, 243-251. doi:10.1007/s00787-012-0257-x
- Crone, M., Wiefferink, K., & Reijneveld. (2005). Psychosociale gezondheid van kinderen. In Zeijl, E., Crone, M., Wiefferink, K., Keuzenkamp, S., & Reijneveld, M. *Kinderen in Nederland*. 65-89. Geraadpleegd van <http://www.scp.nl/Zoekresultaten?searchbase=0&searchrange=10&searchpage=1&freetext=kinderen+in+nederland&submit=Zoeken>
- Crijnen, A. A. M., Achenbach, T. M., & Verhulst, F. C. (1997). Comparisons of Problems Reported by Parents of Children in 12 Cultures: Total Problems, Externalizing, and Internalizing. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 36*, 1269-1277. doi:10.1097/00004583-199709000-00020
- Edelbrock, C., & Achenbach, T. M. (1984). The Teacher Version of the Child Behavior Profile: I Boys Aged 6-11. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 52*, 207-217. doi:10.1037//0022-006X.52.2.207
- Egberink, I. J. L., Holly-Middelkamp, F. R., & Vermeulen, C. S. M. (2009-2017). COTAN Documentatie (www.cotandocumentatie.nl). Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam.
- Enns, M. W., Cox, B. J., & Clara, I. (2002). Parental bonding and adult psychopathology: results from the US National Comorbidity Survey. *Psychological Medicine, 32*, 997-1008. doi:10.1017/S0033291702005937
- Leadbeater, B. J., Kuperminc, G. P., Blat, S. J., & Hertzog, C. (1999). A Multivariate Model of Gender Differences in Adolescents' Internalizing and Externalising Problems. *Development Psychology, 35*(5), 1268-1282.
- Flauri, E. & Midouhas, E. (2016). School composition, family poverty and child behavior. *Social psychiatry and Psychiatric Epidemiology Medicine, 32*, 997-1008. doi:10.1007/s00127-016-1206-7
- Freeze, M. K., Burke, A., & Vorster, A. C. (2014). The role of parental style in the conduct disorders: A comparison between adolescent boys with and without

- conduct disorder. *Journal of Child & Adolescent Mental Health*, 26, 63-73, doi:10.2989 /17280583.2013.865627
- Galambos, N. L., Barker, E. T., & Almeida, D. M. (2003). Parents Do Matter: Trajectories of Change in Externalizing and Internalizing Problems in Early Adolescence. *Child Development*, 74, 578-594. doi:10.1111/1467-8624.7402017
- Goodman, R., (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A Research Note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38, 581-586. doi:10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x
- Hiramura, H., Uji, M., Shikai, N., Chen, Z., Matsuoka, N., & Kitamura, T. (2010). Understanding externalizing behavior from children's personality and parenting characteristics. *Psychiatry Research*, 175, 142-147, doi:10.1016/j.psychres.2005.07.041
- Laurin, J. C., Joussemet, M., Tremblay, R. E., & Boivin, M. (2015). Early Forms of Controlling Parenting and the Development of Childhood Anxiety. *Journal Child Family Studies*, 24, 3279-3292. doi:10.1007/s10826-015-0131-9
- Lee, E. J., & Bukowski, W. M., (2012). Co-development of internalizing and externalizing behaviors: Causal direction and common vulnerability. *Journal of Adolescence*, 35, 713-729. doi:10.1016/j.adolescence.2011.10.008
- Loeber, R., & Burke, J. D. (2011). Developmental Pathways in Juvenile Externalizing and Internalizing Problems. *Journal Of Research On Adolescence (Wiley-Blackwell)*, 21, 34-46. doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00713.x
- Maughan, D. R., Christiansen, E., Jenson, W. R., Olympia, D., & Clark, E. (2005). Behavioral Parent Training as a Treatment for Externalizing Behaviors and Disruptive Behavior Disorders: A Meta-Analysis. *School Psychology Review*, 34, 267-286.
- Mesman, J., & Koot, H. M. (2002). De ontwikkeling van internaliserende en externaliserende problemen van peutertijd tot preadolescentie. *Kind en Adolescent*, 23, 14-25. doi:10.1007/BF03060828
- Muris, P., Meesters, C. & Van Den Berg, S. (2003). Internalizing and Externalizing Problems as Correlates of Self-Reported Attachment Style and Perceived Parental Rearing in Normal Adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 12, 171-183. doi:10.1023/A:1022858715598
- Nishikawa, S., Sundbom, E., & Hägglöf, B. (2010). Influence of Perceived Parental Rearing on Adolescent Self-Concept and Internalizing and Externalizing Problems in Japan. *Journal of Child and Family Studies*, 19, 57-66. doi: 10.1007/s10826-009-9281-y
- Otani, K., Suzuki, A., Kamata, M., Matsumoto, Y., Shibuya, N., Sadahiro, R., & Enokido, M. (2012). Parental overprotection increases sociotropy with gender specificity in

- parents and recipients. *Journal of Affective Disorders*, 136, 824-827. doi:10.1016/j.jad.2011.09.033
- Overbeek, G., Ten Have, M., Vollebergh, W., & De Graaf, R. (2007). Parental lack of care and overprotection, longitudinal associations with DSM-III-R disorders. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 42, 87-93. doi:10.1007/s00127-006-0115-6
- Pereira, A. I., Barros, L., Mendonca, D., & Muris, P. (2014). The Relationships Among Parental Anxiety, Parenting, and Children's Anxiety: The Mediating Effects of Children's Cognitive Vulnerabilities. *Journal of Child and Family Studies*, 23, 399-409. doi:10.1007/s10826-013-9767-5
- Robins, C. J., Ladd, J., Welkowitz, J., Blaney, P. H., Diaz, R., & Kutcher, G. (1994). The Personal Style Inventory: Preliminary validation studies of new measures of sociotropy and autonomy. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 16, 277-300. doi:10.1007/BF02239408
- Rodgers, S., Müller, M., Rössler, W., Castelao, E., Preisig, M., & Ajdacic-Gross, V. (2015). Externalizing disorders and substance use: empirically derived subtypes in a population-based sample of adults. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 50, 7-17. doi:10.1007/s00127-014-0898-9
- Roelofs, J., Meesters, C., Ter Huurne, M., Bamelis, L., & Muris, P. (2006). On the links between attachment style, parental rearing behaviors, and internalizing and externalizing problems in non-clinical children. *Journal of Child & Family Studies*, 15, 319-332. doi:10.1007/s10826-006-9025-1
- Roza, S. J., Hofstra, M. B., Van Der Ende, J., & Verhulst, F. (2003). Stable Prediction of Mood and Anxiety Disorders Based on Behavioral and Emotional Problems in Childhood: A 14-Year Follow-Up During Childhood, Adolescence, and Young Adulthood. *The American Journal of Psychiatry*, 160(12). Geraadpleegd van <http://ajp.psychiatryonline.org/doi/abs/10.1176/appi.ajp.160.12.2116>
- Sleddens, E. F., O'Connor, T. M., Watson, K. B., Hughes, S. O., Power, T. G., Thijs, C., De Vries, N. K., & Kremers, S. P. J. (2014). Development of the Comprehensive General Parenting Questionnaire for caregivers of 5-13 year olds. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11, 1-14. doi:10.1186/1479-5868-11-15
- Stevens, G. (2014). Psychische problemen. In Looze, de M., Dorselaer, Van S., Roos, De S., Verdrumen, J., Stevens, G., Gommans, R., Bon-Martens, Van M., Bogt, Ter T, Vollebergh, W, *Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland* (pp. 95-103). Utrecht University.

- Thirlwall, K., & Creswel, C. (2010). The impact of maternal control on children's anxious cognitions, behaviours and affect: An experimental study. *Behaviour Research and Therapy, 48*, 1040-1046. doi:10.1016/j.brat.2010.05.030
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A. J., De Winter, A. F., & Ormel, F. (2006). Temperament, environment, and antisocial behavior in a population sample of preadolescent boys and girls. *International Journal of Behavioral Development, 30*, 422-432. doi:10.1177/0165025406071490
- Yahav, R. (2006). The relationship between children's and adolescents' perceptions of parenting style and internal and external symptoms. *Child care health and development, 33*, 460-471. doi:10.1111/j.1365-2214.2006.00708.x